

d'Academie

Tijdschrift document van het Deeltijds Kunstonderwijs Beeldende Kunsten

beeld: Erika Cotteleer

N°7 — 2022 — gratis!

+
Evelien
De Vlieger

Charif Benhelima

Tinka Pittoors

Hilde Overbergh

Eva
Mouton
& Nina
Mouton

*letterpress
atelier*

huis
hut

huis
hut
editions

*graphic
design
studio*

Huis hut helpt kunstenaars en schrijvers hun werk te publiceren. Vanaf het eerste idee, redactie of vormgeving tot productie en uitgeven.

www.huishut.com

*+ vintage
posters*

*& fine
paper goods*

Neem als student of docent DKO een abonnement op HART voor maar €75 in plaats van €99*

Je ontvangt 11× HART in je brievenbus + een digitaal jaarabonnement
Surf naar hart-magazine.be/abonneren

*op vertoon van een geldig bewijs.
HART is sinds 2006 een toonaangevend Belgisch tijdschrift over beeldende kunst.

Editoriaal

Laat uw oordelen rustig en ongestoord tot ontwikkeling komen, een ontwikkeling die, zoals iedere vooruitgang, diep van binnenuit moet komen en door niets kan worden opgejaagd of bespoedigd [...] alleen dat betekent als kunstenaar leven, zowel begrijpend, als creatief.

Dan wordt er niet in tijd gemeten, een jaar doet er niet toe, en tien jaar zijn niets. Kunstenaar zijn betekent: niet rekenen en tellen; rijpen als de boom die zijn sappen niet opstuwt en die rustig in de voorjaarsstormen staat zonder bang te zijn dat er geen zomer zal volgen. De zomer komt toch. Maar alleen voor geduldigen die leven alsof de eeuwigheid voor hen ligt, zo onbezorgd stil en ver. Ik leer dat iedere dag, leer dat ten koste van pijnen waarvoor ik dankbaar ben: geduld is alles!

Dit mooie citaat van Rainer Maria Rilke uit Brieven aan een jonge dichter (1929) vat het kunstenaarschap kernachtig samen. Onze duizenden leerlingen en cursisten zullen er zich zeker in herkennen. In dit jaarlijkse magazine van de Academies voor Beeldende Kunsten binnen het deeltijds kunstonderwijs laten we opnieuw enkele ambassadeurs aan het woord, kunstenaars die ooit hun eerste stappen zetten in zo'n academie bij hen in de buurt. En dat begin was heel divers. Soms al spelenderwijs, soms als een stap in het onbekende, soms met artistieke ambities voor later. In de getuigenissen komt er echter steeds een constante terug: de ontdekking van de kunst gaat gepaard met bewondering en verwondering. Het gevoel dat een nog onbekende wereld zich voor jou opent. Een wereld van onbegrensde mogelijkheden.

Dit zevende nummer van d'Academie verschijnt op de Dag van de Academies die als thema 're-Make' heeft. Tijdens de lockdowns van de voorbije twee jaar was het her-creëren van kunstwerken een ware rage op sociale media. Voor academies is dat natuurlijk geen nieuwheid. Al eeuwen is de imitatio (het vertalen, navolgen en ... overtreffen) van (oude) meesters een vruchtbare oefening. Maar slaafse navolging is er nog zelden bij. Ook de oude meesters moeten er soms aan geloven. De 'weg van de meester' (in de zin van 'in het spoor' van de meester) maakt in het beste geval plaats voor 'weg van de meester' (in de zin van 'er van weg gaan, jouw eigen weg gaan'). Inderdaad: ook de afbreker bouwt op (L.P. Boon).

En van afbreken gesproken. Wat de wereldwijde pandemie ons ook heeft geleerd is dat een kunstatelier zonder mensen nog erger is dan dat café zonder bier. Voor beeldende kunsten werd afstands-onderwijs al snel aftands onderwijs. De inspirerende waarde van een fysieke ruimte, materialen, geuren, geluiden en vooral andere leerlingen en cursisten, sociale contacten, dialoog en reflectie, werd nog nooit zo duidelijk als op het moment dat we het noodgedwongen moesten missen. Bladerend door dit magazine zal je onze academies ontdekken van west naar oost. Het lege atelier als Horror Vacui. Het volle atelier als de plek waar het gebeurt: de magie van de kunst.

de redactie

Deze editie van d'Academie magazine wordt opgedragen aan

Bart Remans
(1963-2021)

Directeur Academie Maasmechelen
Voormalig voorzitter van Codibel / DenkBeeld
Inspirator en drijvende kracht
achter onze vereniging.

Colofon

Dit magazine wordt uitgegeven door DenkBeeld vzw, het comité van directeurs van de Academies voor Beeldende Kunsten binnen het Deeltijds Kunstonderwijs in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Dit gratis magazine is gedrukt op 16.000 exemplaren met steun van alle besturen van de deelnemende academies en het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (www.ond.vlaanderen.be) Met dank aan onze trouwe adverteerders.

Redactie:
Jean-Marie Bytebier
Koen De Roovere
Jo Foulon
Hans Martens
Heidi Nolf

Grafisch ontwerp:
Huishut - Peter De Roy
Fotografie:
tenzij anders vermeld: leerlingen
van de deelnemende academies

Verantwoordelijke uitgever:
DenkBeeld vzw,
p.a. Stedelijke Academie
voor Schone Kunsten,
Leenstraat 14, 8800 Roeselare
© februari 2022

DenkBeeld

inhoud

column
6 Evelien De Vlieger
Tekenles van een tijger

interviews
12 **Tinka Pittoors**
'Wanneer ik iets creëer ben ik nog steeds verwonderd.'
door Inge Braeckman

22 **Charif Benhelima**
De articulatie van een oeuvre.
door Bram Van Damme

44 **Eva en Nina Mouton**
'In het atelier met de handen bezig zijn.'
door Inge Braeckman

52 **Hilde Overbergh**
'Altijd nieuwsgierig blijven.'
door Hans Martens

thema
28 re-Make
werk uit de academies

tijdsbeeld
7... Horror vacui: de angst voor het lege atelier ...
een fotoreeks als rode draad doorheen dit nummer

column door Evelien De Vlieger

foto Michiel Devijver

Evelien De Vlieger is auteur van boeken voor grote en kleine kinderen. Recent schreef ze haar eerste boek voor volwassenen: *Caravandagen. Een reis naar het einde van de tuin* (Polis, 2020). Ze woont met haar man en drie bijna volwassen zonen in Gent.

Tekenles van een tijger

Twee winters geleden ging ik met een paar dierbare collega's op werkreis naar een Spaans kuststadje. Op een verlaten flamenco-avond begonnen zij, allebei illustratoren, met veel zwier de danseres te schetsen. Was het de lauwe cava of het driftige handengeklap dat me ook naar het potlood deed grijpen? Ik begon monter mee te tekenen maar terwijl zij in staat bleken volledig in hun lijnen te verdwijnen, was het bij mij een en al giechelig zelfbewustzijn. En omdat lachen gezond en *ontstekingswerend* is, schreef ik me op een coronaluwe dag in september in voor een oriëntatiejaar aan de Academie voor Beeldende Kunst in Gent.

Goed gezien van deze academie; de zoekende mens oriëntatie beloven... toch gedurende één avond van de week – ik zit in een klas vol collega-twijfelaars van alle leeftijden en geslachten. Wie weet wat voor vlotte schilder/beeldhouwer/tekenaar ik in mezelf ontdek, en anders kan ik nog eens lachen. Voorlopig ontdek ik vooral mijn grenzen maar we hebben lang niet alle disciplines gehad.

Het academiegebouw alleen al nodigt enorm uit tot improvisatie, de lokalen zijn kunstzinnig aftands en het licht valt op gezette tijdstippen uit zodat we met schaduwen leren spelen. Eén stug kraantje in een achterafhoek breekt het ijs in de groep. We staan met de handen vol verf en geduld te wachten op onze beurt en komen geleidelijk aan te weten wie de anderen zijn; een psycholoog, een kokkin, een IT'er, een voedingsconsulente...

De halve wereld verzamelt elke maandagavond in die betonnen rechthoek waar de tocht door de open ramen trekt om ons veilig aan de kunsten te kunnen wagen. Iemand vertelt dat ze haar innerlijke criticus eindelijk het zwijgen heeft opgelegd. Ik spiegel me aan haar herwonnen zelfvertrouwen en doe gewoon mee. Wat we maken, schept een band, daar hoeven trouwens niet altijd woorden aan vuilgemaakt. Vuil worden we sowieso, met verf, gips en houtskool.

De leerkracht is het bindmiddel van dit allegaartje. Ze loopt steeds op zware zolen maar beweegt zich op kousenvoeten door het lokaal. Ze is overvraagd en toch schopt ze nooit tegen schenen – maar goed ook met die stoere schoenen. Als we iets niet snappen, zegt ze: “Gewoon aan beginnen.” en dat is het beste advies. Elke les brengt ze ons als haar dierbare kudde naar het malse gras van een nieuwe weide, laat ons daar grazen om ons 's avonds naar een veilige stal te brengen. Ze noemt onze werken geslaagd, verrassend of als het echt niet anders kan: interessant.

De graad van concentratie, nodig om een simpele tak te tekenen, is nieuw; mijn hersenen voelen als een blik tomatenpuree. Het mag mijn interpretatie worden en een tak is geen flamencodanseres, maar hij wandelt ook niet zomaar zichzelf het blad op.

Ik moet leren kijken voor ik kan leren tekenen en dat vraagt een ander paar ogen, die niet zomaar in mijn broekzak blijken te steken. Ik besef dat ik de grotere helft van mijn leven halfblind heb doorgebracht terwijl ik van de tak naar de potloodstrepen op mijn blad staar. Toch vind ik houvast in de knopen en de bast en uren later staat er een tak op het blad: O, wonder!

We ronden elke sessie af met een *instanttentoonstelling* van alle werken, nemen afstand en bekijken de volgehangen muur met trots. Het geheel zindert van de gezamenlijke inspanning en is altijd indrukwekkend. Terwijl we ieder op ons eigen vel papier hebben zitten zweten, is het na afloop alsof we samen aan iets groters hebben gewerkt. De best geslaagde resultaten stralen af op de rest, het is nooit andersom.

Na een paar lessen al mochten we modeltekenen. Zo had de leerkracht het via mail aangekondigd: “Maandag levend model, probeer erbij te zijn!” Dat is als voor de leeuwen gegooid worden met de boodschap: probeer zeker op tijd in de arena te verschijnen. Het eerste halfuur wilde ik me de hele tijd verontschuldigen bij het model voor mijn povere dode lijnen van haar levende lijf. Ze was onmogelijk lenig maar aan de liefde dacht je niet, je kreeg ook maar een kwartier per pose, soms een halfuur. In elk geval was de tijd te kort om andere gedachten te denken dan “hoeveel langer is die rechterdij dan de romp?”

Ik heb een landmeter met een nauwkeurig meetapparaat nodig, zo'n geel ding op drie poten. Ook al gaat het hier niet om onroerende maar om hoogst roerende zaken, toch zou precisie van pas komen en een beetje anatomisch inzicht ook. Maar als je eenmaal begint te tekenen, lukt het toch soms zonder al die dingen. Niet te veel nadenken. Meer naar het model kijken dan naar het blad voor je. Haar op je blad denken. Toveren, desnoods. Teken, dus.

Het model had intussen wel andere dingen dan mijn onkunde aan haar hoofd, hoe dicht ze bij de warmte van de lamp kon zitten zonder de huid van haar rug te verschroeien, bijvoorbeeld. Ze koos haar poses zelf en haar eigen gemak stond daarbij niet voorop, liggend op een houten kubus met één

been opgetrokken en beide armen gestrekt boven haar hoofd. Als ik thuis zoiets aanvat, worden de hulpdiensten gebeld. Ze stelde haar lichaam ten dienste van ons, beginnelingen, en dat voelde zo exclusief en bijzonder dat je daarom alleen al je stinkende best deed. Ze kwam na afloop niet langs om onze tekeningen te keuren en zo was het goed, een model kan na haar werkuren tenslotte alsnog in een kramp schieten.

Andere materie waren de schedels die we een paar weken later voor de kiezen kregen. Schedels zijn dood, wat meteen het grootste verschil is met een meisje met een dotje. Moeilijke kapsels hebben schedels niet meer: al één groot pluspunt. We kregen een paard te zien, een tijger, veel onbestemde exemplaren en ook een mens – vol ontzag op een wankel kubusje geplaatst door de leerkracht. Was die mensenschedel niet van een kind? Iemand naast me dacht van niet, ze had al hersenen in plakjes gesneden en ook die waren kleiner dan je zou verwachten. Ik zat tussen een masterstudente biomedische wetenschappen en een kleuterjuf.

Ik had de slechtste positie gekozen, de tijgerschedel staarde me frontaal aan. Ik staarde overmoedig terug, negeerde de holle ogen en toog aan het werk. Veel zeggen we niet als we eenmaal aan het tekenen zijn; we kijken als verbeten tafeltennistoeschouwers van de schedel naar het blad om eventuele magie alle kansen te geven. Het voelt bevrijdend om iets te doen dat ik niet goed kan. Net als in de kleuterklas maar dan zonder die vervelende aandrang om op te groeien – en nu zit de juf naast me, solidair over haar schaduwen gebogen.

Als mijn buur haar voltooide schedel wil voorzien van wimpers en nog wat extra tanden, wordt het tijd om de potloden neer te leggen. Iedereen is het erover eens dat het zwoegen is, schedels tekenen, al die gaten en naden en bolle vormen.

De tentoonstelling is zoals altijd indrukwekkend, al lijkt het alsof mijn tijger een bril op heeft.

Het pure experimenteerwerk is het minst aan mij besteed. Een landkaart bewerken met een snijmes en verf laat sommigen openbloeien maar ik voel me een hopeloze *prutselaar* met mijn kerfjes en mijn onbeholpen strepen. Om er iets goeds van te maken, ontbreekt het me aan de nodige durf – maar gelukkig niet aan de durf om het resultaat in de papiermand te mikken.

Ook keramiek is moeilijker dan ik dacht; het moet in voldoende lagen opgebouwd of het barst bij het bakken, hebben we dat weer. Toch is het prettig materiaal en er hangt een andere energie in het lokaal, het ingetogene maakt plaats voor iets *fysiekers*, je moet het spul te lijf wil er iets van waarde gebeuren. “Maak een schoen”, luidde de eenvoudige opdracht. Dat was nog voor interpretatie vatbaar, zo bleek als je achteraf de etalage bekeek. Mijn schoen was eerst een klomp en ergens onderweg gemetamorfoseerd in een hond. Iemand anders had een schoen als een kat die verdacht veel op een cavia leek – al haar dieren eindigen als cavia’s, lachte ze. Het schoentje wong nog maar wie weet ben ik met wat meer ervaring tot verdere keramische experimenten te bewegen. Eerst zetten we ons nog aan beeldhouw- en grafiekbeginselen, zo liet onze leerkracht al weten.

De belangrijkste les tot hiertoe is dat alle dingen tot leven komen als ik maar goed kijk. Al tekenend krijg ik een blik op de achterkant van de maan. Of van Manneken Pis: veel spannender dan zijn voorkant, tenslotte. Mijn Mona Lisa lijkt op een buitenwipper en mijn keramiekwerk kreeg de titel “Gedrochtje” maar dat drukt de pret niet, integendeel. Een paar uur verdwijnen elke week, daar teken ik voor. Op maandagavond in de Gentse Offerlaan.

HORROR VACUI, DE ANGST VOOR

De academie is een ontmoetingsplaats, waar iedereen leert van elkaar, en eenieder zelf leert; op zijn of haar manier. In het atelier vormen de kunsten het voorwerp van studie, kunst wordt er ‘ter tafel gelegd’; het is de werkplaats van de kunstenaar. Leraars, leerlingen en atelier zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. In het atelier wordt tijd genomen om interesse en aandacht te ontplooien voor wat ter tafel wordt gelegd, voor wat de leerling aanspreekt, maar ook voor wat zich onverwacht kan aandienen. Het ontwerpen, ontwikkelen, maken, uitvinden en presenteren worden belangrijk, het eindproduct wordt uitgesteld. Deze intensieve periode van studie en oefening vergt tijd en die tijd is meestal een trage tijd.

DOOR HET LEGE ATELIER ...

Onze ateliers, het atelierleven, zijn het kloppende hart van de academies, van het beeldend kunst- onderwijs. Het is een speelveld waar men naar hartenlust ervaart dat het 'al doende leert men' de kern van het artistieke proces uitmaakt.

De recente crisis toont mede hierdoor aan dat de atelieratmosfeer en de organisatie niet vervangen kan worden door vormen van afstandsonderwijs of digitaal onderwijs of door een schriftelijke cursus bronsgieten of opbouw van een glacis.

Het voorbije anderhalf jaar hebben we met periodes – helaas – te vaak en te lang minder bevolkte of lege ateliers moeten zien; leerlingen mochten slechts beperkt aanwezig zijn, leraars moesten overschakelen op alternatieve vormen van lesgeven, vormen die niet geschikt bleken om op langere termijn aan kwalitatief beeldend kunstonderwijs te doen.

Met de fotoreeks die we hier presenteren, tonen we het belang van een met mensen gevuld atelier tegenover de 'leegte' van datzelfde atelier zonder leerlingen en leerkrachten; zonder atmosfeer. Kunstonderwijs gedijt enkel in volle ateliers, als plek, speelveld, waar leerlingen en leraars mekaar inspireren en waar ze van elkaar leren.

Interview met
kunstenaar, docent én leerling
Tinka Pittoors

Wanneer ik iets creëer ben ik nog steeds verwonderd.

door Inge Braeckman

Tinka Pittoors (°1977, Schilde) is voornamelijk bekend van haar organische sculpturen en objecten in keramiek en epoxy waarbij niet alleen de vorm maar ook de kleuren van cruciaal belang zijn. Hoewel de vormen aan de natuur ontleend lijken te zijn, speelt ze op een intuïtief-associatieve manier met hoe het natuurlijke en het vervaardigde, het toeval en het berekeneerde, het speelse en het serieuze met elkaar een symbiose vormen, op- en weggaan in en van elkaar, op telkens weer een andere, uniek-authentieke manier afhankelijk van het kunstwerk dat onder haar handen ontstaat.

Ze had niet alleen verschillende tentoonstellingen in België, maar nam ook deel aan bijvoorbeeld de 19e Biënnale van Sydney in Australië, een soloshow op Art Paris in Parijs... Ik zocht haar op in Stabroek waar ze samen met haar echtgenoot Kris Fierens woont en beiden elk een atelier hebben.

INGE BRAECKMAN *Onlangs had je een grote solotentoonstelling in open lucht in het Domaine de Seneffe. Momenteel exposeer je in Galerie La Forest Divonne in Brussel, waarvoor je samenwerkte met Chef-Kok Nicolas Decloedt. Kan je daarover iets meer vertellen?*

Tinka Pittoors Nicolas Decloedt is een vegetarische chef op hoog niveau. Mijn keramieken werken die ik nu in Brussel exposeer, zijn geïnspireerd op die samenwerking. Mijn in situ-tentoonstelling in het Domaine de Seneffe was een grote uitdaging omdat die zich bevond op een locatie die al perfect af was zonder kunst. Mijn tentoonstelling was er enkel buiten. Ik kreeg er onlangs een zeer mooi compliment van een van de bezoekers, die me zei dat mijn openlucht-tentoonstelling er tegelijk ludiek en geëngageerd is. Dat er een mooie gelaagdheid in de werken schuilt. Daar was ik zeer blij mee. Er was eveneens een klas met 5- à 6-jarigen die daar met me een intens gesprek startten rond seksualiteit en feminisme door het werk dat ze er zagen op de Cour d'Honneur. We spraken zo onder andere over Pussy Riot en het feminisme in Zuid-Amerika. Ja, inderdaad, met 5- à 6-jarigen... Sommige van mijn werken kwamen blijkbaar wat gewelddadig over en het klopt wel dat ik die lijn soms wel vaker opzoek. Ook hoe iets op verschillende manieren kan bestaan en aanwezig zijn... Een soort *displacement* ook, doordat iets niet op de juiste manier is of gebeurt.

Tinka Pittoors

2021, *Destiny*,
Les Voyageurs,
Seneffe,
in situ installation

Momenteel geef je nog steeds les aan de Academie in Waasmunster, namelijk Beeldatelier, waarbij de focus ligt op het aanscherpen van de verbeelding en de intuïtie. Kan je daar iets meer over vertellen?

In Waasmunster geef ik Beeldatelier aan 6- tot 12-jarigen die allemaal in één klas zitten. Het opmerkelijke is dat ze elkaar constant beïnvloeden. Het gaat er ook om hoe kinderen naar kunst kijken. Bij het lesgeven valt op dat veel dingen waarmee gewerkt kan worden gewoon zitten in wat aanwezig is. De oplossing zit vaak in de creatie zelf.

Hoe belangrijk is het volgen van kunstonderwijs voor je eigen parcours als kunstenaar geweest?

Ik ben geboren in Schilde. In mijn jeugd heb ik deeltijds kunstonderwijs in Oostmalle gevolgd, maar ik was toen ook amateurarcheoloog en had afwisselend een leercontract juwelier en bloemist. Al doende en met de jaren leerde ik duidelijker wat ik wou doen. Ik volgde een opleiding Plastische Opvoeding en was docent aan de Karel de Grote Hogeschool in Antwerpen.

Aan de Academie in Gent heb ik eerst Schilderkunst gevolgd, vervolgens Mixed Media en dat laatste heeft echt mijn wereld veranderd, opengebrouwen, verruimd.

In de schilderkunst was het toen de periode van Marc Maet, Philippe Vandenberg, Jean Bilquin, ... Maar die werkten vanuit een andere insteek, *drive* dan ik... Niet beter of minder, gewoon anders. Het was toen ook een andere tijd. Het was dankzij een rondetafelgesprek met Danny Matthys dat ik het plezier in het werk ontdekte, echt het plezier van het maken van een werk, en dat vond ik niet echt in het medium schilderkunst.

Het plezier van de "creatie" dat ik ontdekte in de mixed media gaf me echt een *aha-erlebnis*. Het was voor mij een enorm bevrijdende, grensoverschrijdende richting.

2021, *Voyage*,
Les Voyageurs,
Seneffe,
in situ installation
—
foto's Alex Shlyk

Ik ben in het laatste jaar Schilderkunst trouwens ook naar Lissabon gegaan met Erasmus. Daar heb ik geleerd om zelfstandig te werken, om zonder enige supervisie je eigen ding te doen.

Kan je iets meer over die bevrijdende, grensoverschrijdende ervaring in de opleiding Mixed Media vertellen...

Vandaag is het normaal dat de schotten tussen de verschillende richtingen naar beneden zijn gehaald en er cross-overs zijn, maar toen ik studeerde was dat allemaal nog niet zo evident en vanzelfsprekend.

In Mixed Media leerde ik met verschillende materialen experimenteren. Zo leer je er bijvoorbeeld met video werken, hoe je een foto moet maken ... Dat alles hield een logisch verband met mijn parcours als kunstenaar en lag in het verlengde ervan aangezien ik toen ik nog schilderkunst volgde al bezig was met manieren te zoeken om uit het tweedimensionale te geraken. Het driedimensionale trok me toen al aan. Ik denk ook anders dan een schilder. Het is treffend, mijn echtgenoot, Kris Fierens, is van opleiding beeldhouwer en nu een schilder, terwijl ik schilderkunst heb gevolgd en sculpturen maak; hoewel mijn werken inderdaad wel als schilderijen in de ruimte zijn.

Hoe ging het verder, na je studies? Wist je dat je als professioneel kunstenaar verder wilde?

Ja, zeker. Toen ik afstudeerde, was ik al wat ouder en heb ik gelukkig kansen gekregen om met mijn werk bezig te blijven en het te kunnen tonen, zoals eerst in de Geus van Gent, Croxhapox, Kunst in Huis... In 2005 nam ik deel aan de groepstentoonstelling *Coming People* in het S.M.A.K. in Gent, met Thibaut Verhoeven als curator.

Een tentoonstelling en de kans om te exposeren zijn echt belangrijk voor je parcours als kunstenaars en voor je werk. Het is te vergelijken met een roman: er zijn verschillende karakters, verschillende verhaallijnen, die elkaar kruisen maar ook een eigen leven leiden. De samenhang is als een koepel. De plantjes van de vorige expositie vormen en bevatten ook altijd de zaadjes voor de volgende. Er ontstaan concentrische cirkels, ze deinen uit maar één actie brengt wel een volledig patroon van bewegingen voort.

De Franse schrijver Roland Barthes lanceerde het begrip van *Le plaisir du texte* [Het plezier van de tekst] tegen onder andere het fenomeen van de onverschilligheid en wijdde er een volledig boek aan. Zelf stelde je zonet treffend dat je dankzij onder andere Danny Matthys op jonge leeftijd het belang van het plezier in het maken van je werk, in de creatie, ontdekte. Hoe belangrijk is dat plezier in je werk? Is het er nog steeds? Of vermindert het met de jaren?

Het plezier in het werk is er altijd geweest, sinds het prille begin, en nog altijd evenveel. Wanneer ik iets creëer ben ik nog steeds verwonderd, is de verrassing er altijd. Na al die jaren weet ik bij mijn keramieken sculpturen ongeveer hoe die eruit zullen zien wanneer ze de oven verlaten, maar toch is er nog steeds die verrassing. Bij epoxy ligt dat wel anders: daar speelt er meer *what you see is what you get*.

Zelf volg ik momenteel twee middagen per week DKO aan Academie Noord (Brasschaat) om bepaalde technieken van keramiek te leren. De opbouw van een sculptuur is volledig anders in keramiek dan in epoxy. Ik wil nog steeds voldoende background en inzicht om op termijn hier in mijn atelier zelf verder te werken.

Tot slot, omdat het ook zo bedendaags is, in welke mate heeft Corona je leven als kunstenaar al dan niet veranderd?

Vlak vóór de eerste lockdown heb ik potgrond en pigment gehamsterd omdat de tijd openviel om veel in mijn atelier te kunnen werken.

Dankzij Corona ben ik lessen keramiek in het DKO beginnen te volgen. Dankzij Corona is er Tijd. Ook dankzij Corona hebben de essentiële dingen als Huis-Atelier-Tuin-Kat-Kippen terug een plek gekregen. Ook de manier waarop we het begrip een Thuis terug een plek in ons leven hebben gegeven. Door Corona is de buitenwerkelijkheid minder belangrijk geworden en is het Huis terug een eiland geworden. Ik weet niet of dat goed is of niet, het is gewoon een constatacie. Maar Corona heeft ons wel doen beseffen hoe belangrijk een Thuis en een Atelier is.

Stabroek, december 2021

fotografie Anneke D'Hollander

Interview met
Charif Benhelima
door **Bram Van Damme**

De articulatie van een oeuvre

Als het gaat over taal zijn mensen meestal goed in staat om van het ene naar het andere betekenisniveau te springen. Veel taalkundigen noemen het zelfs een universele competentie, die al voor de geboorte in onze hersens aanwezig is: een baby begint kennis op te pikken en te ordenen lang voor het eerste woordje uitgesproken wordt. Blijkbaar beschikken we over taalkundige structuren en patronen die meteen klaar staan om ingevuld te worden, plastisch en wendbaar als ze zijn, zodat we ons op korte termijn als een sociaal en communicatief wezen kunnen ontwikkelen. Hoe jonger we zijn, hoe groter onze cognitieve wendbaarheid maar ons wakende brein blijft ook op latere leeftijd kennis en ervaringen vergaren en bewerken aan de hand van gelaagde patronen en structuren.

Wat doen we eigenlijk als we aan het communiceren zijn? Een korte en bondige uitspraak, zoals “Charif Benhelima is geboren in 1967”, krijgt eerst vertakkingen op micro- en macroniveau, bijvoorbeeld door toevoegingen als “C.H. is in 1967 geboren in België, als kind van een Belgische moeder en een Marokkaanse vader die drie jaar later het land werd uitgezet.” De verbuigingen en articulaties blijven zich daarna verder ontdebellen, bijvoorbeeld tijdens gesprekken waar toehoorders ook eigen observaties gaan vasthaken aan mogelijke vertakkingen van het initiële statement. Onophoudelijk zijn we aan het laveren tussen vraagstelling en bevestiging, tussen het gekende en onze verbeelding, tussen werkelijkheid en metafoor. Ruis en misverstanden vallen daarbij niet uit te sluiten maar het voornaamste uitgangspunt is dat gesprekken desondanks blijven doorgaan, dat we gedane uitspraken kunnen bevragen, en dat we ons gaandeweg bewust proberen te worden van de talrijke betekenisniveaus die rond een initiële uitspraak cirkelen.

Charif Benhelima

Autofocus aan en uit

Het eerste wat ik me na het gesprek met Charif Benhelima afvroeg, was of onze omgang met beelden, onze visuele intelligentie en intuïtie, een vergelijkbare ontwikkeling kent. Hoe zit het met onze innerlijke wendbaarheid als het gaat over de visuele informatie die op ons afkomt?

Als er één kunstenaar in België is die al heel zijn leven ondervinding heeft met de gelaagdheid van bewuste en onbewuste beeldvorming, dan is het Charif Benhelima wel. Hierboven haalde ik terloops al een aantal biografische elementen aan – geboren in 1967, opgegroeid in het West-Vlaanderen van de jaren '70 zonder vader maar met een naam die de burens in het beste geval doet denken aan die acteur uit 'Lawrence of Arabia' ... moeder verliezen als hij nog geen tien is en zoveel jaren later afstuderen aan Sint-Lucas, met een fotoreportage waarin hij het straatleven van de hoofdstad dissecteert, onder het waakzame oog van de betreurde Dirk Lauwaert, zijn docent kunstfilosofie.

BRAM VAN DAMME: *Het valt op, hier in het atelier, dat je de beelden in reeksen organiseert. Elke afzonderlijke foto zit ingebed in een groter geheel; als één van meerdere variaties op een thema, al kan je als toeschouwer het overkoepelende onderwerp niet altijd identificeren. Hoe ontstaat zo een reeks?*

Charif Benhelima Fotografie is een medium met parameters, codes en tradities. Maar voor mij is fotograferen in eerste instantie verzamelen, niet overdreven veel nadenken en voornamelijk alert kijken ... en kijken betekent hoofdzakelijk functioneren.

Het fotograferen zelf verloopt meestal heel vlot en kost me niet veel moeite. Maar de tweede fase komt pas op gang wanneer ik de toegang tot het onderwerp dat ik in beeld wil brengen helemaal gevonden heb. In deze fase zit een grote moeilijkheid. Voor ik aan het fotograferen begin, duiken er zoveel vragen en obstakels op waar ik eerst mee moet afrekenen – wat telkens een onvoorspelbaar traject genereert en oneindig veel energie kan vergen.

Een ogenschijnlijk detail kan plots gigantische proporties aannemen. Van 1999 tot 2002 was ik aan het werk in New York, waar ik een idee aan het ontwikkelen was om de straten van Harlem te fotograferen met een polaroidtoestel – er was net een nieuwe Polaroidfilm op de markt gekomen in zwart-wit. Dat begon heel veelbelovend, ook wat betreft mogelijke inhoudelijke vertakkingen van het project, zoals de beeldvorming rond Afro-Amerikanen in de VS. Maar midden in mijn werkproces werd de productie van deze zwart-wit-film ineens stopgezet, op een moment dat de reeks nog verre van volledig was. Ik heb nog pogingen gedaan om zoveel mogelijk van die film op te sporen, maar tevergeefs.

Een beetje doelloos ben ik in mijn atelier zaken beginnen uitproberen tot ik iets te pakken kreeg wat omvangrijk en betoverend was. Als experiment had ik een rood getinte transparant voor het oog van de camera geplaatst en bij het zien van de eerste resultaten was ik totaal in de wolken. Die ingreep gaf een extra gradatie in het zwart en in het rood. Qua tonaliteit sloot dit heel goed aan bij de zwart-wit Polaroids die ik voordien gemaakt had. Dankzij die ontwikkeling heb ik de reeks en het boek *Harlem on My Mind - I Was, I Am* toch kunnen afwerken.

Semites

Die jaren in New York zijn ook van belang geweest voor een andere reeks, als ik me niet vergis. Is daar niet het idee voor 'Semites' ('Semieten', nvdr) ontstaan?

Ja, dat klopt. Maar ook voor die reeks moest ik een aantal belangrijke tussenstappen maken voor ik aan de uitwerking ervan kon beginnen. Het begon met een toevallige ontmoeting in een fotowinkel in New York, waar mijn familienaam ter sprake kwam in een gesprek met een winkelbediende die me erop wees dat 'Benhelima' een naam is van Sefardisch-joodse oorsprong, wat betekende dat voorouders van mij vanuit Portugal naar Marokko geëmigreerd zouden zijn. Een heel bevreemdend moment. In New York was ik me net aan het verzoenen met mijn Belgische identiteit. Door zover van huis weg te zijn, begon ik me eindelijk meer Belg te voelen, iets wat mij nog niet eerder overkomen was – in België zelf voel ik me meestal een buitenstaander. Bleek dus dat ik niet alleen Belg en "allochtoon" was, maar ook tegelijk jood en Arabier.

Wat Jef Lambrecht de overlapping van 'strijdige identiteiten' noemt in zijn tekst over je werk: De andere is in ons, de Waal is in de Vlaming, de tegenstelling is fictief. Joden en Arabieren zijn takken van dezelfde Semitische boom, neven, zoals ik ooit een Palestijn in Amman hoorde zeggen, same-same. Same-same, samsam.

Ik had alleen mijn zus en een Belgische familie waar ik weinig contact mee heb. En opeens had ik een nieuwe familie, die ik vervolgens, tijdens een reis naar Marokko, voor de eerste keer ontmoet heb. Ik maakte kennis met de broer van mijn vader, mijn grootmoeder, de neven en nichten van mijn vaders kant. Iedereen was voor even verheugd maar na de derde, vierde dag begon ik te voelen: ha, ik ben niet van hier. Dat gaf een terugslag want onvermijdelijk moest ik vaststellen dat ik die mensen gewoon niet kende.

Hoe kon ik dat in beelden vertalen? Een nonkel die ik nog nooit gezien had, een reeks familiefoto's waar ik niemand op herkende, enkel mijn vader in zijn jonge jaren.

Lang heb ik zitten staren naar die nieuwe gezichten, zoekend naar verbintenissen. Tot ik op een moment licht toevoegde aan de oorspronkelijke familiefoto's, zodat er een lichtwaas verscheen op de Polaroidbeelden. Zo kreeg ik een weergave van een realiteit zoals ik die toen zelf beleefd had.

*Uit de reeks
'Semites':*

*Semite ninety-five,
Paris 2004*

—
*Semite one hundred sixty-seven,
Berlin 2005*

Ubiquitas

Die beleving, mijn eigen manier van kijken, heb ik ook verder gezet in de reeks *Ubiquitas*. Ik fotografeerde met mijn Polaroidcamera zeshonderd planten en bloemen. Maar de beelden bevatten nog te veel bijkomende informatie. Zelf zag ik de planten en hun specifieke architectuur anders ingevuld. Daarom bracht ik retouches in witte verf aan op de polaroids; om dichterbij het beeld te komen zoals ik het bij de opname zelf had ervaren.

Ook inhoudelijk knoop je hier aan bij bestaande thema's in je werk. De verschuiving van mens naar plant in deze beelden refereert ook naar het intense verkeer van goederen wereldwijd, van planten, van fruit, groenten of kruiden, die, in tegenstelling tot mensen, wel vrijuit kunnen circuleren, omdat ze geen weerstand bieden, en snel geconsumeerd kunnen worden, als product. De opaciteit die je aan die beelden toevoegt, lijkt op een vorm van verzet daartegen: een instinctieve noodzaak om meer gelaagdheid te bieden.

Ja, maar ook de schoonheid ervan. Het esthetische element kan je best niet negeren in mijn werk, hoe hard de onderwerpen soms ook mogen zijn. Het is een methode om de kijker toegang te bieden tot mijn denkwereld.

fotografie Anneke D'Hollander

Dit magazine verschijnt

op de **Dag van de Academies,**

een jaarlijkse campagne
van en voor alle academies
voor Deeltijds Kunstonderwijs
in Vlaanderen en het Brussels
Hoofdstedelijk gewest.

Dit jaar is **re-Make**

het thema van de Dag van de Academies
op 19 februari 2022.

re-Make Borremans | SASK Roeselare

re-Make — voortdurend opnieuw en steeds in beweging

Een academie is dé plaats bij uitstek waar kinderen, jongeren en volwassenen met uiterst diverse achtergronden en ambities in contact komen met kunst en cultuur. Ze leren er oude meesters, componisten, theaterteksten en/of dansers kennen en deze op een nieuwe en persoonlijke manier tot leven te brengen. Het uitvoeren van een oud werk (op hedendaagse instrumenten), een interpretatie van een meesterwerk, een nieuwe versie van Shakespeare of een hedendaagse versie van een klassiek ballet... Artistieke processen vertrekken vaak vanuit de waarneming van het verleden om tot nieuwe ideeën, inzichten en gedragingen te komen. Het deeltijds kunstonderwijs viert traditie als basis om er met de ogen en middelen van vandaag mee aan de slag te gaan. Hierbij plaatsen we de kwaliteit van de reis boven de snelheid. Voortdurend in beweging en onderweg zijn we, zonder eindpunt, waarbij de kunst niet het doel op zich is maar het middel om de wereld telkens opnieuw te ervaren en vorm te geven.

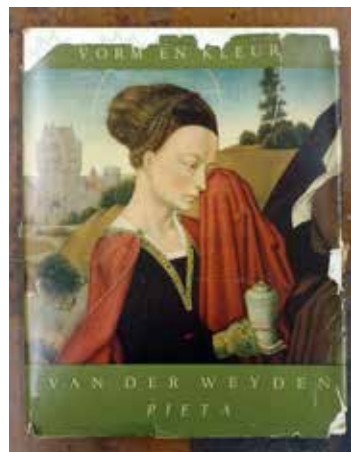
re-Make Vermeer en ...

Courbet | Gemeentelijke Academie Schoten

re-Make Da Vinci | Gemeentelijke Academie Noord (Brasschaat)

re-Make Rogier Van Der Weyden | Academie beeldende kunst Herentals

re-Make Van Eyck, Vermeer, Velázquez, Magritte | Academie Mechelen

re-Make Gerard David | Phaedra Van Gennabet

re-Make Vermeer | Academie Mol

re-Make Schiele | Academie Haspengouw, Sint-Truiden

re-Make — veelzijdig en samen

In de academies wordt op een actieve manier kennis, vaardigheden, inzichten en competenties verworven. Actief bezig zijn met kunst, ze oefenen en beoefenen maakt van elke academie een plek waar kunst in dialoog gaat met onszelf en de ander. re-Make gaat over voorbeelden volgen, herhalen om te leren en bestaande inzichten omzetten naar nieuwe ideeën. We gebruiken thema's op een andere manier, we herinterpreteren oud werk met nieuwe inzichten en vaardigheden. We cultiveren leerprocessen, individuele ontplooiing en intrinsieke voldoening door verbeelding en creativiteit aan te wakkeren. Het deeltijds kunstonderwijs biedt de mogelijkheid om een brede vorming na te streven en betekenisvolle relaties aan te gaan: met elkaar, de kunst- en cultuurgeschiedenis en de maatschappelijke actualiteit. Kunst brengt mensen samen. Kunst verbindt.

re-Make Degas | Peter Rogiers

re-Make Pop Art | Academie Mechelen

re-Make Doisneau | Beeldacademie Lier

re-Make Rodchenko | Beeldacademie Lier

*re-Make Monet | Wim Wauman,
Academie Waasmunster*

re-Make Cabrera | Beeldacademie Lier

re-Make — 'remind' en 'recycle'

Ook de academies dragen bij aan een groeiend ecologisch bewustzijn, niet alleen in hun beleid maar ook op artistiek en inhoudelijk vlak. Daarom belichten ze op de Dag van de Academies 2022 hun kijk op re-Make: van afval nieuwe grondstoffen maken, meer dan één keer hetzelfde materiaal gebruiken en oude bronnen herwinnen om er nieuw werk van te maken. In tijden van ingrijpende veranderingen zijn academies plaatsen waar leerlingen competenties verwerven en inspiratie opdoen om de samenleving 'opnieuw te maken'!

re-Make Michelangelo | Academie Sint-Niklaas

re-Make | Academie Regio Tienen

re-Make discobolus | Kunstacademie Ter Beuken, Lokeren

re-Make Folkert de Jong | Kunstacademie Ter Beuken, Lokeren

re-Make | Ben Sledsens, Academie Noord (Brasschaat)

re-Make Bourgeois | Academie Mechelen

re-Make Vanfleteren | Kunstacademie Art'Iz Izegem

re-Make Haring | Academie Regio Tienen

re-Make Hokusai | Academie Mol

re-Make Da Vinci | Kunstacademie Art'Iz Izegem

re-Make Wayne Thiebaud | Kunstacademie Art'Iz Izegem

re-Make Wayne Thiebaud | Kunstacademie Art'Iz Izegem

re-Make Katsura Funakoshi | Academie Merksem

Deze dag wordt sinds 2002 georganiseerd door een werkgroep in de schoot van de directeursverenigingen DenkBeeld (directeurs academies Beeldende Kunsten) én Verdi (directeurs academies muziek, woord en dans) met de steun van tal van sponsors.

Leden van de werkgroep: Pascale Brant, Anne Berckmoes, Hannes Verstraete, Joris Verschueren, Patrizia Enna, Maaïke Derdeyn, Bart Jonkers, Linde Desmet, Liselore Michiels, Eva Vermeiren, Bert Visschers

themabeeld : Erika Cotteleer

*In
het atelier
met de
handen
bezig
zijn.*

Eva Mouton & Nina Mouton

Interview met
creatieve zussen
Eva en Nina Mouton
door **Inge Braeckman**

In het boek *Mild Ouderschap* (in 2020 uitgegeven door Borgerhoff & Lambergts) geeft klinisch psycholoog, psychotherapeut, auteur, spreker, columnist en mama Nina Mouton tips hoe je een betere ouder kan zijn. Ze werkte daarvoor nauw samen met haar zus Eva Mouton, bekend van haar wekelijks getekende columns in De Standaard Weekblad en talrijke illustraties in boeken, voor reclamecampagnes, muur- en raamtekeningen. Ik ontmoette beide zussen in Gent, ten huize Eva Mouton.

INGE BRAECKMAN *Hoe is jullie samenwerking ontstaan? Kwam het idee er plots om samen een boek te maken of sluimerde het idee al langer? En hoe verliep jullie samenwerking?*

Eva Mouton We hebben vroeger altijd de droom gehad om samen te werken. Maar voor dit boek heeft Nina me officieel gevraagd om samen te werken.

Nina Mouton Het boek is nu twee jaar uit. We hebben dezelfde uitgever en die vroeg me of ik toevallig een illustrator ken. (Lacht.) Ik zei dat ik eens goed moest nadenken. Het was natuurlijk logisch en vanzelfsprekend dat Eva het zou doen. Zij kent mijn boodschap door en door.

De humor. De relativeringen. Ik wou bovendien ook een boek dat je kan lezen als je enkel de tekeningen ziet. Dat alles is iets wat Eva als geen ander kan.

Eva We werken het best met elkaar op een onafhankelijke manier. Zodat we tegelijkertijd elk de touwtjes in handen hebben en elkaar vrij laten. Zelf functioneer ik het best als ik vrijgelaten word. We kunnen elkaar dan achteraf feedback geven als het nodig is. Het vertrouwen tussen ons beide is groot en belangrijk. We steunen en inspireren elkaar. We zijn er echt voor elkaar.

*Waarover gaat jullie boek juist?
En hoe zijn jullie concreet te werk gegaan?*

Nina Inhoudelijk geeft het boek *Mild Ouderschap* geen 10-stappenplan over wat er al dan niet mag, het gaat niet over het perfecte ouderschap, meer nog, het gaat weg van de perfectie, maar gaat wel over de menselijkheid, over het belang van het gevoel als ouder in verschillende situaties. Het gaat meer over wat het moedergevoel zegt. Het feit dat je gewoon een ouder mag zijn. Zo is er bijvoorbeeld ook een strijpplicatie, die echt een hit is geworden. Het is dus een teken dat mensen dat misten en er nood aan hadden.

Eva De kern van de zaak was om iets te 'verzinnen' als inleiding of afsluiting van elk hoofdstuk bij het boek. Om aan de hand van cartoons, op een luchtige manier, iets te zeggen. Bij mijn illustraties en tekeningen gaat het erom om abstracte informatie om te zetten in iets tastbaars, met een twist. Het evenwicht tussen tekst en illustratie was bij *Mild Ouderschap* enorm belangrijk. Het is uiteindelijk Nina's boek. Het is belangrijk dat haar boodschap tot haar recht komt. Bij prentenboeken voor baby's of peuters overheersen steeds de prenten, de beelden, in tegenstelling met dit boek.

Hoe belangrijk was het Deeltijds Kunstonderwijs (DKO) voor elk van jullie in het verleden? En in welke mate speelt het vandaag nog een rol in jullie leven?

Eva Ik ben in 2009 afgestudeerd in Vrije Grafiek aan Sint-Lucas in Gent. Ik wou als illustrator werken om boeken te maken die dan in de winkel lagen, dat was voor mij een belangrijke drijfveer. Mijn eerste grote opdracht was voor De Standaard, namelijk tekeningen voor columns over muziekfestivals. Mijn tweede opdracht was dan het illustreren van een boekje voor Kapitiën Winokio. Dat alles lag me enorm zodat ik wist dat ik dat verder wilde en nog steeds wil doen. Ik leid nu samen de zaak met mijn partner Bert De Geyter, zelf beeldend kunstenaar en voormalig leading man van TUMULTINGENT. Sinds 2016 runnen we Studio SOSO.

Nina ik heb geen opleiding Beeldende Kunst gehad. Maar de Academie was wel aanwezig in ons ouderlijk huis dat zich in de buurt van Waasmunster bevond. Ons vader is beeldhouwer en boven zijn atelier werden de lege ruimtes gebruikt door de tekenschool, waar ik dus samen met mijn zus naartoe ging. Ik ben dus wel naar de tekenschool geweest toen ik klein was. Maar ik kan mijn denken niet in beelden omzetten. Ik ben wel bezig met mijn handen omdat dat me uit mijn denken haalt, maar dat is nog iets anders.

Vandaag volgen we allebei een opleiding pottenbakken op woensdag. Uit noodzaak ook om te klungelen. Ook dat aardt. Los van het resultaat ben je dan bezig met de klei. Door dat pottenbakken zijn we ook verbonden met wat ons vader al jaren doet; in het atelier met de handen bezig zijn. Het plezier van het materiaal in je handen is daarbij van belang, waarbij je niet weet wat het gaat worden. Het is aardend, meditatief, werpt je terug in het Nu. Zeker vandaag, aangezien de digitale wereld zo aanwezig is.

Eva Ik heb een lerarenopleiding aan de Academie gevolgd. Toen ik les gaf aan mensen met een mentale beperking, zo eenmaal per maand, heb ik enorm veel geleerd. 2 à 3 mensen namen gewoon een stuk houtskool vast, keken ernaar en begonnen te tekenen. Het kwam recht uit hun buik. Zonder omweg, zonder zich af te vragen ben ik goed bezig?, herhaal ik mezelf?,... Ze skipten al die vragen.

Nina Bij mij is de link met het DKO er nog steeds. Zo ga ik elk weekend van Gent naar Waasmunster omdat onze dochter Loa [*Nina is getrouwd met Sven en samen hebben ze twee kinderen: Miro (2010) en Loa (2013)*] er tekenles krijgt van Catherina D'Haen. En die tekenles mag in geen enkel geval overgeslagen worden.

Wat zijn jullie plannen naar de toekomst toe? In welke mate heeft Corona jullie leven en werk al dan niet veranderd?

Nina Er zijn nog geen concrete plannen wat de toekomst betreft. Wel om samen nog een boek te maken. We versterken immers elkaar. We staan elk steeds in onszelf en dan komt er plots een touch.

Onze boekvoorstelling was vrijdag 13 maart 2020 toen de eerste lockdown begon. Maar we hadden alles vooraf reeds afgelast en ook veel lezingen afgezegd en vervangen door webinars. Het was vooraf al duidelijk dat het niet zou kunnen. Zo hebben we ook de Boekenbeurs moeten missen en de signeursessies. Het is wel wat vreemd: een boek dat echt voor iedereen toegankelijk is, laagdrempelig, en door de lockdown word je dan plots afgesneden van je publiek.

Eva Ik maak elke week een muurtekening bij mensen, voor organisaties, in kantoren, ziekenhuizen,... Tijdens de eerste lockdown is dat niet doorgegaan. Maar op tweede Paasdag ging ik er één maken in een lege school. Er was toen niemand op de baan richting Antwerpen en dat was echt onwezenlijk. Door Corona hebben we veel meer ingezet op de webshop. We zijn actief op verschillende terreinen. Het is een constante: als ik iets niet kan doen, dan kan ik altijd iets anders doen. Dat is een flexibel patroon geworden.

Nina Ook tijdens Corona ben ik versneld online gegaan. De online-trajecten die anders veel langer op zich hebben laten wachten, vinden nu wel plaats. Corona geeft ook veel ruimte om anders te gaan denken, nieuwe dingen te creëren.

Hoe dromen jullie over de toekomst?

Eva Mijn droom voor de toekomst? Dat ik kan blijven doen wat ik nu kan doen. Dat is tekenen, dingen maken, creëren, me amuseren... Mijn kinderdroom is echt werkelijkheid geworden. Voor de wereld hoop ik om in verbinding te blijven met elkaar, ik hoop op zachtheid en niet op polarisatie.

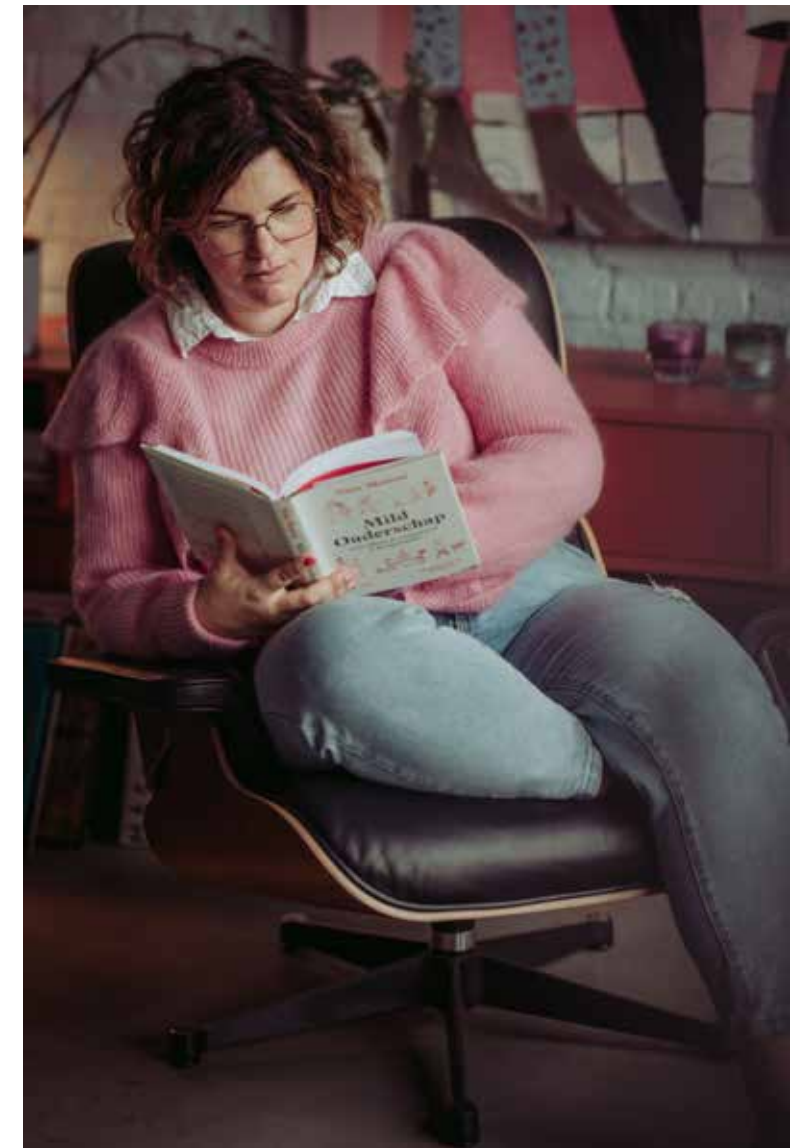
Nina Ik hoop hetzelfde. Op mildheid in en voor de wereld. Ik ben in 2016 zelfstandig geworden, ik heb echt mijn draai gevonden in mijn beroepsleven. Ik kan nu mijn eigen passie volgen. Ik heb mijn eigen visie ontwikkeld op de dingen en die kan ik nu naar buiten brengen. Ik heb daar veel tijd en ruimte voor en daar ben ik echt content mee. Naar de toekomst toe? Er staat veel op het spel, zeker wat het milieu betreft, maar ook wat betreft Corona, de verkiezingen in 2024... Dus ik hoop ook echt op mildheid, maar ook op daadkracht en dat we elkaar niet verliezen als mensheid.

Waarvoor Kunst & Creatie dan van onmisbaar belang zijn?

Eva Kunst & Creatie kunnen mensen doen aarden. Je brengt er schoonheid mee in de wereld. Ook door het ambacht ervan dat erbij komt kijken en soms te snel vergeten wordt.

Gent, december 2021

fotografie Anneke D'Hollander

Interview met
kunstenaar, docent én leerling
Hilde Overbergh

Altijd nieuwsgierig blijven.

door Hans Martens

HANS MARTENS *Hoe ben je als kind in contact gekomen met kunst?*

Hilde Overbergh De eerste keer was dat bij mijn buurvrouw die in haar kelder met batik werkte. Ik vond dat heel fascinerend. Ik was pas tien jaar en vroeg of ik mocht meehelpen. Dat was een fantastische ervaring. En dan was er nog een andere buurvrouw die naar de academie in Leuven ging en met klei werkte. Haar ganse living stond vol met kleimodellen van naakten. Ik vond dat een inspirerend huis..

Was er bij jou thuis kunst te zien?

Er hing wel kunst aan de muur, maar we gingen vooral veel naar tentoonstellingen en naar musea. Mijn vader was een wetenschapper en deed onder meer onderzoek aan de Universiteit in Leuven en mijn moeder was onderwijzeres. Vooral op vakantie namen ze ons mee en bezochten we onder lichte dwang kathedralen, musea en paleizen. We hebben ook een jaar in Engeland gewoond en toen bezochten we talloze kastelen, tuinen en zo meer.

Ben je als kind al naar de tekenacademie gegaan?

We woonden in Bertem, en in Egenhoven was er een crea-atelier waar ik als kind op woensdagnamiddag heel graag naar toe ging. Ik keek daar iedere week naar uit. Dát en turnen, dat was het liefst wat ik deed.

Je ging dan naar het Algemeen Secundair Onderwijs. Blonk je uit in de lessen plastische opvoeding? Schuilde er een talent in jou?

Oei, dat herinner ik me niet zo. Ik denk dat het eerder met mijn attitude te maken had. Ik kleurde nogal buiten de lijntjes met aparte kledij, klompen, ... dat paste niet echt in een Heilig-Hartcollege, ze hadden het moeilijk met mij en ze waren van mening dat ik een ongunstige invloed had op enkele medestudenten. De lerares plastische opvoeding stimuleerde mij om naar het kunstonderwijs te gaan. Daar zou ik op mijn plaats zitten, zei ze, en mijn ouders volgden haar advies en zo kwam ik in het vierde jaar in het Kunstsecundair Sint-Lukas in Brussel terecht. Van dan af is mijn wereld opengegaan, van een nonnenschool naar een zeer progressieve omgeving. Blij dat mijn ouders daar toen voor open stonden en me trouwens steeds blijven steunen zijn.

En dan op 18-jarige leeftijd doorgestroomd naar het Hoger Kunstonderwijs?

Na het afstuderen in het secundair werd mijn vader gevraagd om voor zijn job naar de Verenigde Staten te gaan. Tijdens die zomer zaten we met het ganse gezin in de buurt van San Francisco en moest ik mijn studiekeuze maken tussen Brussel, Antwerpen of Gent. Het is uiteindelijk San Francisco geworden. Het gezin keerde terug naar België en ik bleef er uiteindelijk vier jaar hangen voor een bachelor in de grafische kunsten. *The time of my life.*

Ik kocht er ook een motorfiets waarmee ik de fantastisch mooie omgeving kon verkennen. Helaas moest ik na een motorongeval bijna een jaar revalideren met krukken. Zo bleef ik er nog wat langer en besloot om dan ook een masteropleiding te gaan volgen in Los Angeles of New York. Ik had er ook mijn huidige man ontmoet die van Los Angeles was en zo zijn we naar daar verhuisd waar ik mijn Master in Painting heb behaald aan de Otis College of Art and Design.

Toen drong zich opnieuw een moeilijke keuze op? In Los Angeles blijven of terug naar België komen?

Dat was inderdaad een moeilijke keuze. Maar mijn man is de oorzaak dat we uiteindelijk terug in België zijn beland. Hij vond het hier zo tof op het Europese continent, de gezelligheid, de mensen, en steden als Parijs, Londen en Amsterdam in de buurt. Hij heeft me overtuigd dat je als kunstenaar beter in België zat dan aan de West Coast. Hoewel de aanpassing voor mij verschrikkelijk lastig was. Ik had mijn netwerk opgebouwd in L.A. Ik had les gehad van Mike Kelley. Ik was bevriend met Roy Dowell en Larry Pittman. Ik kreeg mijn diploma uitgereikt door John Baldessari, en David Hockney zat bij de proclamatie op de eerste rij met zijn twee hondjes. Ik had er een eerste prijs gewonnen en geëxposeerd.

Ik moest mijn weg als kunstenaar hier in België zonder een netwerk en zonder bevriende collega's van nul terug oppikken. Ik heb een tijdje in de galerie van Marie-Puck Broodthaers gewerkt en gaandeweg ontmoette ik veel kunstenaars in Brussel. Nu ben ik blij dat we die keuze toen hebben gemaakt.

En dan les gaan geven aan de Stedelijke Academie in Leuven?

Nadien besloot ik mijn lerarenopleiding af te werken in Sint-Lukas en dan kon ik onmiddellijk fulltime lesgeven in Leuven. Ook dat was natuurlijk een aanpassing: van het grote Los Angeles naar het Deeltijds Kunstonderwijs. Maar gaandeweg vond ik er mijn draai en was ik omringd door een fijn team van collega's.

Haalde je voldoening uit het lesgeven?

Ja, toch wel. Mijn moeder is ook altijd onderwijzeres geweest en dat moet toch wel wat in de genen gezeten hebben. Het was de ideale job om mijn praktijk verder te zetten en, later, te combineren met een gezin met drie kinderen.

Welke impact had het grootbrengen van kinderen op jouw artistieke praktijk?

(zucht) Ja, dat was toch super zwaar. Gelukkig had ik mijn partner die als een goede huisvader dikwijls 's avonds - wanneer ik les moest geven - voor de kinderen zorgde. En dan ook nog eens een huis verbouwen, pfff, dat was er bijna te veel aan om dan ook nog eens tijd en focus te vinden voor het werk in het atelier. Ook de connectie met de kunstwereld stond toen op een laag pitje. Ik werkte wel in het atelier, maar had nood aan feedback en gesprekken.

Toen de kinderen in de lagere school zaten had ik wat meer tijd en besloot ik om ook in België nog een Master te behalen.

Wanneer was dit?

In 2007-2008, ik was toen 44 jaar, ging ik naar PXL-Hasselt en had er geweldige docenten zoals Koen Van den Broek, Patrick Van den Eynde, Caroline Coolen en Frederic Geurts. Zij vormden een ideaal klankbord en steunden mijn werk op een kritische manier.

Dat heeft me echt op de rails gezet om verder te kunnen.

Jouw artistieke loopbaan kreeg daardoor een nieuwe wending?

Echt wel. Ik heb daardoor veel kansen gekregen, nieuwe mensen leren kennen, deuren zijn opengegaan. Ik heb een trage maar gestage evolutie doorgemaakt en van het één kwam het ander. Wel door hard en gedisciplineerd te blijven werken.

Ik schilderde en bleef me ook voortdurend vragen stellen. Ik was zelfkritisch, niet vlug tevreden, kwam niet makkelijk met werk naar buiten. Mijn kunstpraktijk blijft een eeuwige uitdaging.

Stimuleren jouw leerlingen jou ook in het streven naar kwaliteit?

Dat is echt een meerwaarde. Zeker ook in het Deeltijds Kunstonderwijs omdat de mensen er zeer leergierig zijn en ik gezien heb dat ik ze heel ver kan brengen, voorbij hun eigen comfortzone. Zo blijf ik zelf veel opzoeken om door te geven aan de leerlingen, en ontdek ik zelf nog steeds nieuwe zaken.

Het doorgeven van mijn eigen kennis voelt goed aan. Leerlingen zijn echt gedreven en hun technische vooruitgang is soms verbazingwekkend. Maar we stellen ook vast hoe een kunstopleiding de wereld van de mensen opent. Echt mooi om zien.

Ik moedig mijn leerlingen ook aan om zoveel mogelijk kunst te gaan bekijken. De expo's in Museum M in Leuven zijn verplichte kost, maar ik stuur ze ook naar de Whitehouse gallery en tentoonstellingen in Brussel, Antwerpen of Gent. Kritisch leren kijken is een lang proces. Kunst in het echt zien, dat is mijn devies. Het is in ieder geval beter dan 'plaatjes kijken' op Instagram of Pinterest (lacht).

Vannuit jouw nieuwsgierigheid en gedrevenheid besliste je dit jaar om zelf opnieuw leerling te worden en schreef je je in aan de Academie Mechelen in de optie Glaskunst?

De voorbije jaren was ik vaak uitgenodigd voor de eindejaarsjury's in de optie Schilderkunst. Mijn nieuwsgierigheid bracht me ook in de andere ateliers. Het is zo'n imposant academiegebouw met een bijzondere sfeer. In het glasatelier zag ik een werk dat me echt trof en waardoor ik dacht: wow, dat is interessant om te combineren met mijn eigen praktijk. Van glaskunst kende ik niets, maar ik zag de mogelijkheden om via glas meer het ruimtelijke aspect van mijn werk te gaan onderzoeken.

Bevalt het je daar in de academie ... als leerling?

Ik moet toegeven, de eerste twee maanden vroeg ik me 's morgens wel soms af: waar ben ik nu aan begonnen? Mijn schaarse tijd op zaterdag- en zondagochtend nu ook nog besteden in een academie.

Maar ik ontdekte vlug wat ik er kan mee doen. Ik heb geweldig veel goesting om dingen te combineren met elkaar. Het klikte ook onmiddellijk met de docent, Geoffrey De Beer, omdat hij heel veel van zijn ervaring deelt, en het is fijn als iemand met je meedenkt over verschillende mogelijkheden. Maar ook van de medeleerlingen kan ik veel opsteken. Sommigen zitten daar al jaren en hebben zoveel ervaring en techniek om te delen. Ik geef er mijn ogen de kost en kom zo in gesprekken met hen veel te weten.

Wat brengt de toekomst?

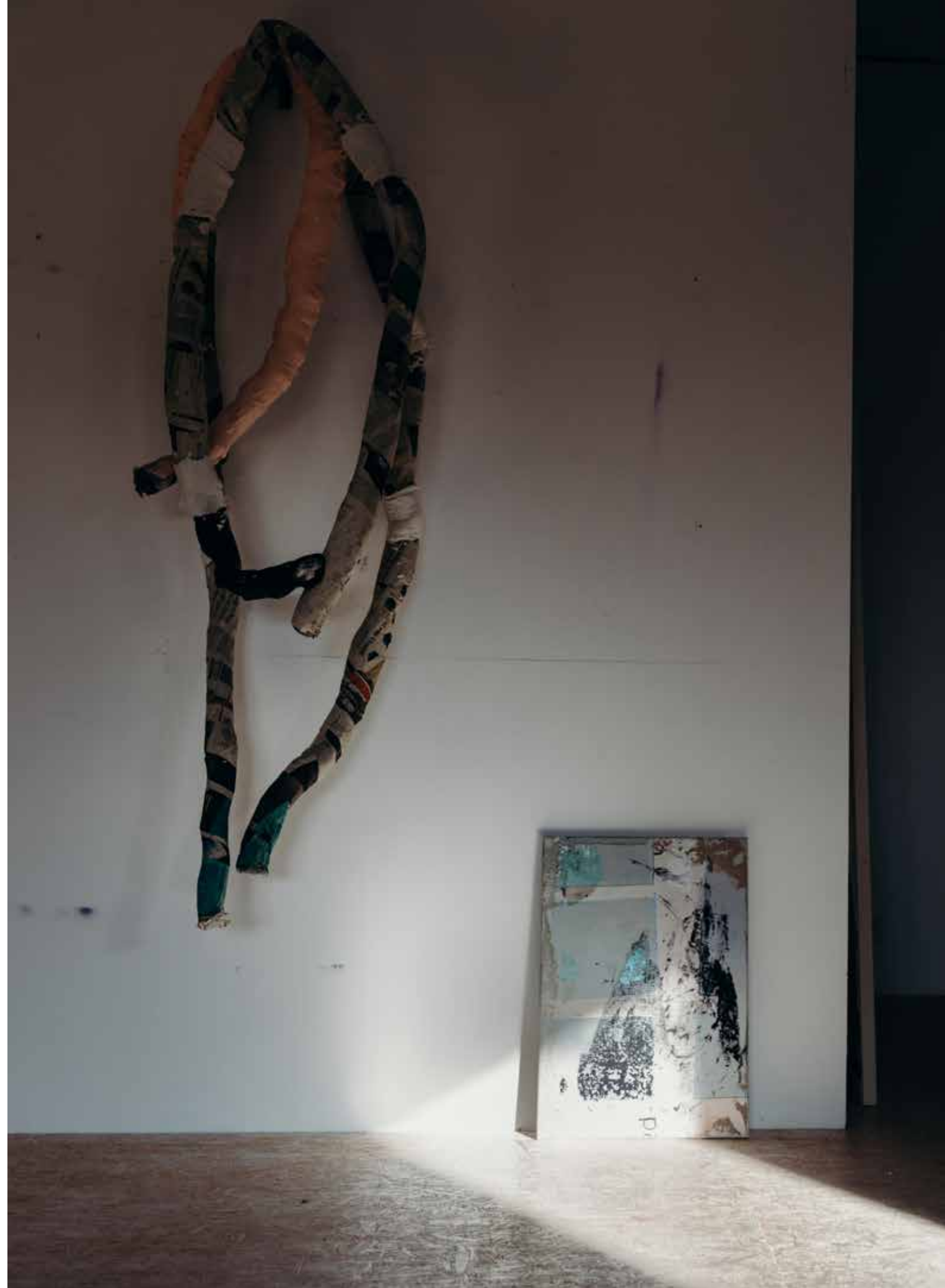
Komende lente zal nieuw werk van mij te zien zijn bij Galerie Het Zwarte Huis op Art Brussels, en ik kijk ook geweldig uit naar een studiereis naar New York met enkele andere kunstenaars die uitgenodigd zijn door Vonk-ateliers uit Genk, een fijne organisatie die voor ons een soort speeddate bezoek in elkaar bokst. Een artistieke onderdompeling in The Big Apple.

Voorts wil ik zo lang mogelijk blijven doorgaan met lesgeven en werken in het atelier. Door de opleiding in Glaskunst herontdek ik ook zaken die me vroeger al fascineerden zoals glasramen in Iraanse moskeeën die ik ooit bezocht, of de Papiers découpés van Henri Matisse en zijn glasramen in Chapelle du Rosaire in Vence. Of ook nog de glasplaten van Gerhard Richter en zijn glasraam in de Dom van Keulen, of de transparante werken van Sigmar Polke. Het boeit me als schilder om die combinaties op te zoeken, de transparantie, de gelaagdheid met kleur, het ruimtelijke en de weerbarstigheid van glas. Er zijn nog zoveel mogelijkheden.

Via Zoom tussen Leuven en Gent,
20 december 2021

fotografie Anneke D'Hollander

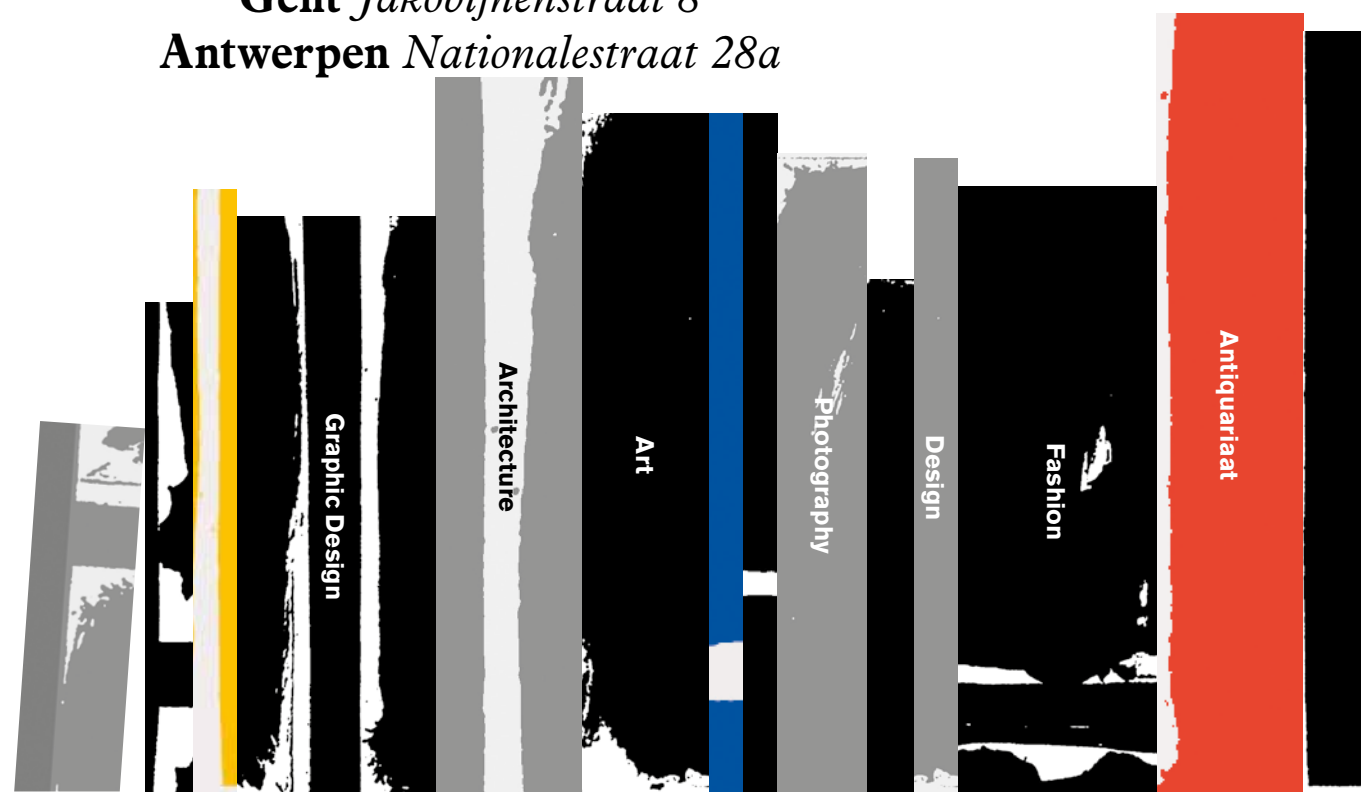

© Copyright Art & Architecture Bookshop
Gent *Jakobijnenstraat 8*
Antwerpen *Nationalestraat 28a*

copyrightbookshop.be
#copyrightbookshop

Meer dan 50 jaar ervaring als
betrouwbare leverancier
voor de keramist.

- Officiële invoerder/verdelers van alle topmerken: klei, draaischijven, ovens, glazuren en alle producten van Ceradel en PotteryCrafts
- Technische dienst met zeer ruime ervaring.
- U kan steeds terugvallen op ons voor vragen of bij problemen.

Colpaert - Van Leemputten bvba

Ter Mote 5 - 9850 Nevele

tel. 0032 (0)9 226 28 26 - Fax 0032 (0)9 237 00 67
info@colpaert-ceramic.be - www.colpaertonline.be

**BEELDHOUWKUNST
GRAFISCH ONTWERP
SCHILDERKUNST
IN SITU3
JUWEELONTWERP
KOSTUUMONTWERP
MODE
VRIJE GRAFIEK
FOTOGRAFIE
EDUCATIEVE MASTER
Koninklijke Academie
voor Schone Kunsten
Antwerpen
Sinds 1663**

Info over
onze opleidingen,
tentoonstellingen
en events:

www.royalacademyantwerp.be
#ROYALACADEMYANTWERP

Koninklijke Academie voor
Schone Kunsten Antwerpen

AP | AP HOGESCHOOL
ANTWERPEN

WIL JE KUNST, MUZIEK
OF VORMGEVING
STUDEREN?

KASK & CONSERVATORIUM
BIEDT BACHELOR-, MASTER-
EN VERVOLGOPLEIDINGEN

HO
GENT
howest

IN DRAMA, MUZIEK, BEELDENDE
EN AUDIOVISUELE KUNSTEN,
INTERIEURVORMGEVING
LANDSCHAPS- EN
TUINARCHITECTUUR
EN MEER.

Meld je nu aan
voor 2022-23

INFO EN
INSCHRIJVINGEN:
SCHOOLOFARTSGENT.BE

Gerstaecker
LE GÉANT
DES BEAUX-ARTS

*De grootste online winkel voor
kunstenaarsbenodigdheden in België*

Speciale condities
voor academies, studenten en docenten

2 huismerken aan een
buitengewone prijs-kwaliteitverhouding

Vrijblijvende info via
welkom@gerstaecker.be

www.gerstaecker.be

S.M.A.K.

27.Nov.'21

29.Mei.'22

DOWSKY DANIEL BURELLOUIS VAN LINT KATHE BURKHART

Van **WARHOL** tot

NAWAMARENKO

Uit de Collectie Matthys-Colle & S.M.A.K